

1967-68

6

CELEBES

LIST ZA MLADINO • Izhaja mesečno v Trstu • Izdajatelj Grbec-Patrizio Josipina •
Odgovorni urednik: Albin Bubnič • Urejuje: Milan Jereb • Uredništvo: Opčine pri Tr-
stu • Uprava: Trst, Strada di Fiume 432, telefon 722-376 • Tiska tiskarna »Graphis« v
Trstu, ul. Sv. Frančiška 20, telefon 29-477 • Naslovno stran opremil Rado Založnik.

VSEM SOTRUDNIKOM, ČITATELJEM, NAROČ-
NIKOM IN PRIJATELJEM VESELE VELIKO-
NOČNE PRAZNIKE ŽELI

»G A L E B«

Vsebinska

Robert Hlavaty: Pomlad	121
Rado Založnik: Čudežni otrok	122
Slovaška pripovedka: Mačka in lisica	127
Zora Saksida: Sonček je kriv, ker je ježka zbudil	128
Fran Roš: Janko riše	129
Lojze Abram: Avrelj Lukežič	130
Pierre Noveliere: Pes in cigare	132
Miro P.: Lipica, zelena oaza na Krasu	133
Afriška pripovedka: Kalko je pajek iz- gubil svojo družino	134
Marijan Breclj: Uganke	135
Marija Gosar: Ostrolistni beluš - Sr- častolistna mračica	136
Tone Kanc: Ladje in morje	137
Ksenija Prunkova: Želva	139
Vojan Arhar: Težave	139
Pav, najlepši dragulj narave	140
Vojan Arhar: Nagajivka	141
Dopisi naših šolarjev	142

ROBERT HLAVATY

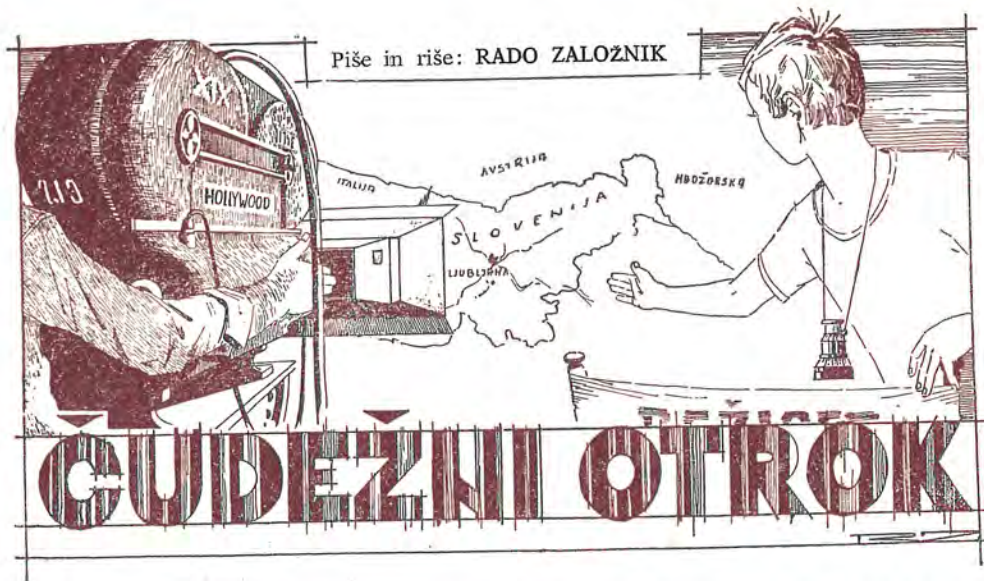
POMLAD

Na plavem nebu
se podijo beli oblaki
in sonca mladega
toplejši dih
budi gozdove, polja.
Življenje novo vsepovsod
se spet poraja.
Z upi novimi
se človek novega življenja
spet oklepa.
Pomlad, kako si lepa.

V dolinah je skopnel poslednji sneg,
na travnikih so se zbudili zvončki in trobentice,
drevje je pognalo popke, zazelenel je Breg,
na Krasu ob ogradah so zadišale vijolice.

Voličke mlade v plug je vpregel zopet kmet
in domačije kmečke na stežaj so odprle okna, vrata,
odšla od nas je zima in pomlad je spet —
Zdaj moja spet je gmajna in zelena trata.

Piše in riše: RADO ZALOŽNIK

DOMOTOŽJE - MARKO PIŠE SPOMINE

Delavca je menda od jeze zapustila razsodnost, kajti s kovčkom sta ravnala, kot da bi bil brezvreden kos lesa. Tako surovo sta ga treščila na kamion, da je Marko, ki ni bil pripravljen na to, z glavo udaril v prečni drog za obešalnike in se onesvestil. K sebi je prišel v hollywoodskih ateljejih, kjer pa je tudi komaj pobegnil naslednjima dvema, ki sta imela opravka z zabojem. Toda komaj je odnesel pete, že je nekdo opazil, da se je valjal med kostumi. Začel se je lov po ulicah med visokim zidovjem stavb, kakršnega tod prav gotovo še niso videli.

Dvajset zasledovalcev se je pognalo za Markom. Iz domala brezizhodnega položaja ga je rešil neki mehiški statist, ga najprej skrnil pod svoj obsežni sombrero, da sta se otrsela nadležnežev, potem pa ga je spravil na tovarnjak, ki je bil pravkar namenjen v mesto.

»Nisem te vprašal, kaj si pravza-

prav zagrešil, da so se tako divje pognali za teboj,« mu je dejal v slovo, »a zdi se mi, da si pošten pobič. Tule šofer bo ustavil za prvim vogalom v mestu. Predobro ga poznam. Odneslo ga bo v tamkajšno gostilno, ti pa se nemudoma skobacaj iz vozila. — Srečno pot!«

Natanko tako se je tudi zgodilo. Znašel se je na pločniku sredi hrupnega mesta, pa je bilo prav enako, kot če bi ga morje vrglo na neobljuden otok, rešen vseh skrbi, razen poglavitne — kje in kako se bo hranil ter dobil streho nad glavo. O tem pa ni razmišljal takrat, ko je v ljubljanskem hotelu koval načrt za beg. Tuja mesta, tuje dežele, tuji ljudje so lahko nadvse prijetni in gostoljubni, če ima človek žep nabasan z denarjem. Le z oguljenimi kavbojkami, raševinasto srajco in ponošeni čevlji na sebi pač ne bo daleč prišel.

Dan se je prehitro nagnil v večer.

Z nočjo se je od življenja kipeče mesto odelo v mavričast pajčolan svetlobnih reklam. V zraku in ob tleh je vse migotalo, vrtelo, ugašalo in prižigalo, v stoterih ščemečih barvah. Tisoč bahavih napisov, tisoč razkošnih, mamljivih izložb. Preobilica vsega, le Marko je krulilo v želodcu, ko se je brezsilno potikal po ulicah. Dolgo je cedil sline pred kakšno izložbo, polno kolačkov, tort in vsakovrstnih dobrot. Najraje bi vdrl vanjo in vse naenkrat pojedel. Obupan in s praznim želodcem se je spet pomešal v vrvež mimoidočih, ljudi vseh barv in ras, ki so hiteli po svojih opravkih in se bodo čez noč zatekli v varno zavetje svojih domov. Ljubo d' ma, kdor ga ima, je otožno pomislil. Tam sem imel vsaj mehko posteljo. Pri priči se mu je stožilo po razmajani hišici in prijatelju Tinčku.

Tri dni se je tako klatil okoli. Podnevi ga je peklo sonce, ob večerih kuhala soparica, ponoči pa tresel mraz. Ker je bil hudo lačen, ga je še dvakrat bolj zeblo. Prvo noč je slučajno na nekem ozkem, obokanem dvorišču odkril primerno skrivališče. Med kupi kartonskih škatel in skladvnico zabojev si je postlal tako, da je po betonu na debelo razgrnil karton. Tjakaj je hodil spat. Paziti je moral, da se je vsako jutro pravočasno prebudil in jo že navsezgodaj odkuril. Previdno je pospravil za seboj, da bi stanovalci v hiši kaj ne zasumili, in se nato podal v mesto pohajkovat, lačen, neprespan in prezebel.

Četrty dan se je zanj začel kot ponavadi, le da ga je lakota še bolj oslabila. Že peti dan ni imel grizljaja v ustih. Sredi dopoldneva je zašel na obsežen parkirni prostor, prenatrpan z raznovrstnimi avtomobili. Kljub neznošni sončni pripeki, ga je zeblo. Roke je potisnil globoko v žep, glavo pa stisnil med ramena. In ker je

korakal s pogledom uprtim v tla, ni opazil, kako hiti naravnost proti njemu možakar s polnim naročjem paketov. Očitno tudi ta ni kaj prida videl izza svojih zavojčkov, kajti precej nesigurno je opletal med avtomobili.

Z vso silo sta treščila drug v drugega, da so zavitki popadali na vse strani, povrh pa je dečko še prav pošteno telebnil na tla. Marko mu je v zmedi nehote podstavil nogo. »Krščen Matic,« je privrelo iz ust ponesrečenca, zraven pa je dodal še nekaj kletvic v slovenščini.

Marko je debelo zazijal. Svojim ušesom ni mogel verjeti. Ni se mu sanjalo, pa tudi bledlo ne, zato je jadrno stopil k onemu in mu ponudil roko v pomoč. Smejal se je in jokal obenem, ko je poprosil:

»Gospod, bi lahko še enkrat ponovili tistih nekaj besed, ki ste jih tako ubrano izklepetali?«

»Hudič naj te pobere, smrkavi pobalin,« je skoraj zatulil razjarjeni Slovenec, potem pa nenadoma obmolknil in osuplo razpotegnili obraz.

»Gospod, uslišali ste me,« je Marko nemoteno nadaljeval. »Da, iz Kranjske dežele ste doma. Kdo drug bi znal še tako lepo izraziti svoja čustva kot prav Slovenec. Pozdravljeni!« je zaključil.

Tako sta se srečala dva slovenska fanta na daljnem ameriškem zapadu ob kalifornijski obali. Planila sta si v objem in sredi razmetanih zavitkov domala drug drugega pestovala. Nekaj domačinov, ki so po parkirišču iskali svoja vozila, pa je začudeno strmelo vanju.

»Znova trdim, da Slovenca srečaš, v katerikoli konec sveta se zatečeš,« je lepo po domače pripovedoval sedemindvajsetletni Peter Debeljak, prišeljenec, doma iz Celja, ko sta sedela v bližnji restavraciji in čakala na obilno malico.

»Povej no, kaj in kako te je pravzaprav zaneslo semkaj! Tako daleč od doma.«

Marku je Peter vzbujal zaupanje, pa mu je podrobno opisal svoj pustolovski beg in kaj ga je pravzaprav prignalo sem.

Peter je nejeverno zmajal z glavo:

»V smrdljivo kašo si čofnil, to je vse, kar se ti je posrečilo. Brez veljavnih dokumentov si, brez dovoljenja za bivanje. Kdo ti bo pa delo preskrbel? Pa še policija te lahko dobi v roke. Domov te bodo poslali, pa boš spet pri starem. Ves trud je zaman.«

»Saj imam prijatelje pri filmu,« je trmasto silil Marko.

»Beži no. Tisti ljudje so že davno pozabili nate. Imajo svojih skrbi čez glavo. — Glej, komaj štiri dni se potikaš tod okoli, pa si že na pol mrtev od lakote. Si medtem že kakšnega od njih našel? Tudi sam sem prišel sem z istimi načrti in željami. Filmski igralec bi rad postal. In kaj sem danes po petih letih? Čisto navaden služabnik sem, ki mora opravljati najbolj umazana dela, pa še srečen sem lahko, da so gospodarji prijazni z menoj. Kje boš pa ti našel delo, ko si takole zanemarjen. Povprašaj kjerkoli hočeš, povsod te bodo s palico nagnali, če že ne bodo poklicali policije.«

»No ja. Očedil se bom in se bo tudi zame našel kakšen posel,« je prepričevalno trdil Marko.

»Ehej, nič ne bo iz tega. Tudi tukaj te ne obsipajo s ponudbami. Dela ni. Tisoč in še več takih kot ti se klati tod okoli. Marsikaj bi počeli, da se preživijo, dokler ne postanejo kriminalci in jih polovijo. Si še tako prepričan v nekakšen čudežen uspeh?«

Marku se je na obrazu poznal vse večji obup. Samozavest je izginila kot bi jo odpihnil. Peter mu je navsezadnje lepo pokazal, kam lahko zabrede

takle otrok, ki si v prebujni domišljiji slika neuresničljive bajke o bliskovitem filmskem uspehu. Hollywoodska filmska industrija je kruta in neusmiljeno zametava bolj sposobne ter iznajdljive ljudi. V kratkem in poučnem pogovoru se je dokopal do tega spoznanja, saj je bil pri pameti, le da jo je začel malce prepozno uporabljati.

»Ha, ha, ha,« se je široko zasmjal Peter, ko je opazil tako porazen strah na licih svojega nesrečnega rojaka. »Daj, no daj, ni še vse tako brezupno. Bogu se zahvali, da si še pravočasno naletel name, kajti zdajle sem gotovo edini, ki ti lahko v sili pomaga. In komu drugemu naj bi v stiski pomagal, kot prav svojemu predragemu rojaku,« je naposled vzkliknil Peter.

»Vi, da mi lahko pomagata,« se je Marku nejeverno razpotegnil obraz. Po razburljivih doživetjih v štirih dneh in po zadnjem, ko je tresčil naravnost v svojega rojaka, mu ni padlo na misel, da bi ta človek lahko karkoli ukrenil zanj. Kot je govoril, bi sodil, da je še sam v največjih stiskah. Kar zadržtel je v pričakovanju.

»Prav jaz, da. Pred dnevi sem zvedel, da sorodniki mojih gospodarjev potrebujejo mladega, sposobnega in marljivega človeka. Reci, si pripravljen prijeti za delo?«

»Če mi le pride pod roke,« je Marko odločno odgovoril in velik kamen se mu je odvalil s srca. Spet je bil srečen.

»Ne veseli se prehitro, fant. Morda so razpis že objavili in če se jih ni medtem priglasilo že najmanj sto, boš postal čisto navaden delavec pri hiši. Trdo boš moral delati, kajti tile Amerikanci ti ne bodo dajali ne hrane in ne stanovanja zastonj. No, tudi kak dolar ti še kapne v žep, da si kupiš bolj spodobno oblačilo. Ta-

kole oblečen kot si zdaj, še za berača nisi več dober.«

Marko je seveda z veseljem privolil v vse. Trdega dela je bil vajen. Ni šment, je pomislil, da bi se moral ravno tu pretegniti.

Medtem je natararica prinesla naročeno malico. Ni se zmenil za Petrovo opozorilo, naj je počasi in previdno, ker ima precej oslabljen želodec. Po jedi pa je začutil takšne bolečine v želodcu, da se mu je kar stemnilo. Peter ga je moral popeljati na stranišče, kjer je izbruhal.

»Tako,« je slednjič s skremženim nasmeškom zamrmral, »zdaj pa lahko spet jem.«

Poldan je bila ura, ko sta se s Petrovim poltovornjakom pripeljala na široko, z belim peskom pokrito in z visoko cvetlično ograjo obdano dvorišče. Vhod je bil ves v stebričih z lično trikotno strehico in je spominjal na vhod starorimskega templja.

»Tole bo tvoj novi dom, če ni že vse prepozno,« je izdahnul Peter, ko se je skobacal iz kabine.

Lepo rezljana in z bleščečo medenino okovana vrata jima je odprla mlada črnka. »Halo Peter,« je začudeno zagostolela s tenkim piskavim glasom in razpotegnila mesnate ustnice v vesel nasmeh. »Dolgo te ni bilo k nam. Kaj počneš tod okoli in koga vodiš s seboj?«

»S tvojo radovednostjo ne bomo prišli nikamor. Pokliči no gospodinjno!«

Čez nekaj minut je Marko že spoznal gospo Barlow, ponosno, elegantno žensko tridesetih let in prav nič ošabno. Čez pol ure je bil Marko sprejet v službo, seveda s pripombo, da le zato, ker ga je priporočil Peter, ki ga pri hiši cenijo kot odličnega in zanesljivega delavca.

Ta ga je potem sam odpeljal v zgornje nadstropje in mu pokazal izpraznjeno sobico prejšnjega služabnika.

Očitno je hišo poznal precej dobro.

Gospa Joan Barlow je bila ljubezniva ženska prijetnih navad. Ko sta se vrnila, ju je pričakala v razkošnem salonu, polnem dragocenega pohištva in še dragocenejših starinskih slik na stenah. Čeprav se je do Marka malce nezaupljivo obnašala, ni kazalo, da bi zviška gledala nanj, kot na kakšno manjvredno bitje, ki se je priteplo od kdo ve kod. O Sloveniji in tamkajšnjih prebivalcih je vedela manj kot o Afriki.

Stopili so po hiši in spotoma je Marku predstavila še preostalo služabništvo. V kuhinji ga je še posebej priporočila kitajskemu kuharju.

»Tu boš pa jedel, kadar se bo zdelo tebi prav. Ti je všeč tudi stanovanje?« je naposled zaključila.

»Zelo sem vam hvaležen, gospa. Še za kaj skromnejšega bi se ne pritoževal,« je Marko ponižno odvrnil in se tisti hip še bolj prikupil gospodinji, sam pa je sklenil, da bo še najbolje shajal s temi ljudmi, če se bo kar najbolj držal sam zase.

Pozneje sta se s Petrom sprehajala v senci obsežnega vrta, pokritega s sočno zeleno in lepo pristriženo travico. Sem ter tja je raslo nizko okrasno drevje in čedni, lepo obstriženi grmički. Ob belih stezicah je bilo posejano živopisno cvetje, ki ga je moč najti le v predelih z vročim podnebjem, kakršno je kalifornijsko. Znašla sta se tudi na prečudoviti terasi, tlakovani s ploščami kot sneg belega marmorja, ki je obkrožala velik bazen, poln kristalno čiste vode. Oči ni mogel odtrgati, ko je opazoval čarobno prelivanje senc na dnu bazena. Saj to je pravcati raj, je pomislil. Iz tolikšne bede, pa ti padem semkaj. S čim neki se ukvarjajo ti ljudje, da so tako premožni.

Petra je klicalo delo.

»Kmalu se udomačiš,« je dejal ob

slovesu. »Takšna je usoda nas iskalcev sreče. Kamor prideš, tam si doma. Glej, da se boš držal. Takšne službe ne gre zametavati.« Obljubil je še, da bo poslej sleherni prosti trenutek prebil pri njem.

Proti večeru je Marko spoznal še dva člana družine Barlow. Dvanajstletno Sarah in leto mlajšega Eddyja. Gospa je bila tolikanj ljubezniva in mu dovolila počivati v udobnem ležalniku ob bazenu. Nekaj časa sta ga bolj od daleč in nezaupljivo opazovala. Tudi sam ju je opazoval z boderilnim nasmeškom na ustnicah. Navsezadnje sta se le približala in se lepo predstavila, kot zahteva olika. Sarah je zatrepetalo mlado srcece, ko je stisnila roko tako postavnemu, prikupnemu in lepemu fantu. Tudi njegovo mirno in modro obnašanje ji je bilo silno všeč. Vsi fantje, kar jih je poznala, z njenim bratom vred, bi se lahko poskrili pred njim. Občudovanje se ji je bralo na obrazu. Prav tako pa je bil tudi Eddy kaj hitro nadvse prijateljsko naklonjen do nje. Saj tako mladega služabnika pri hiši še niso imeli.

Marko se je zdaj spet srečal s tisto brezskrbno, veselo mladostjo, ki jo je sam že zdavnaj zapustil in je umrla z očetom vred.

Naslednji dan se je zanj že začelo trdo delo. Gospa Barlow mu je naložila težkih opravkov pri hiši, da skozi ves dan še pomisliti ni mogel na oddih. Zvečer se je kot pretepen zavlekel v posteljo.

Tako so potekali dnevi, tedni in meseci. Z vsa resnostjo se je oprijel svojega posla. Z vsemi je bil ljubezniv, a nobenemu se ni klanjal. Vsakemu je priskočil na pomoč, delal je več kot bi bilo treba, obenem pa je ostal tih in zadržan. Bili so dnevi, ko se je od utrujenosti komaj privlekel do postelje. Ščasoma je postal eden najzanesljivejših in najbolj priljublje-

nih služabnikov. Da, celo Sarah in Eddy sta mu večkrat pomagala pri kakšnem težjem delu. Sarah je sploh postopoma opustila svoje prejšnje potepanje in družbo. Mati se je čudila, ker je Sarah rajši ostajala v Markovi družbi. Gospa Barlow temu ni nasprotovala.

Njen mož gospod Ben Barlow je bil lastnik precej razširjenega dnevnika »Hollywood Chronicle«. Resen, molčeč mož pri petinštiridesetih letih se za Marka ni kaj dosti zmenil. Le v začetku ga je resno opozoril, naj svoje delo spodobno opravlja, da ga ne bo treba nagnati kot onega mehškega služabnika pred njim. Ker dobro pozna Petra, ima Slovence močno v čisljih, tudi tega ni pozabil poudariti.

Kot je priljubljena in nadvse cenjena navada v ameriških premožnejših družinah, še prav posebno pa v tako znamenitem središču kot je Hollywood, so tudi Barlowi zelo pogosto prirejali večerne zabave s plesom ob bazenu in na pokriti terasi in popoldanske zakuske za svoje ožje prijatelje. Ob takšnih večerih je bil ves vrt preprežen z raznobarnimi lampijončki, zbirala pa se je sama bogata, brezdelna in razvajena družčina. Slavni filmski zvezdniki, producenti, režiserji, pa bahavi časnikarji, uredniki in tovarnarji.

Tako je imel Marko lepo priliko, ko so ga po šestih mesecih iz pometaja povišali v strežnika, da si je lahko od blizu ogledal precej uglednih filmskih umetnikov, ki jih je dobro poznal in občudoval na filmskem platnu domačega kraja. Stalni obiskovalci teh zabav so se kaj hitro sprijaznili z njim. Vzljubili so ga prav zaradi njegove priljudnosti in bili kar nejevoljni, če kakšen večer slučajno ni stregel. Tako je večkrat postregel Marilyn Monroe z limonado, ponudil Clarku Gablu whisky in

tudi Gary Cooper se je z njim dobro razumel. John Wayne mu je, na primer, večkrat pravil, kako lepo bi se mu prilegala kavbojska obleka.

Trinajsti rojstni dan je zanj minil kot vsi prejšnji od materine smrti naprej. Nihče se ni spomnil nanj. Sarah bi mu prav gotovo prinesla kakšno darilce in Eddy tudi, pa oba nista vedela, koliko je pravzaprav star. Še sam je na to pozabil.

V njem samem je prav tedaj nastala huda sprememba. Polastila se ga je stara bolezen izseljencev: domotožje. Po domu se mu je stožilo. Sprva še sam ni vedel, kaj se pravzaprav z njim dogaja. Le čedalje nemirnejši je bil in navsezadnje se mu je že v sanjah prikazovala rodna vas, podrtija, očetov in materin grob in navsezadnje onadva sama. Ni imel več počitka.

Da bi se kakorkoli rešil morečega občutka, ali vsaj malo ublažil silno hrepenenje po domu, se je naenkrat spet odločil za pisanje. Še enkrat bo obnovil tiste zgodbe iz vaškega živ-

ljenja, ki jih je bil že doma napisal. Tako se je lepega dne odpravil v mesto in si preskrbel kup papirja in šop svinčnikov. Poslej je v njegovi sobici vse noči gorela luč. Sključen za mizo je prepotrebno spanje zamenjal s pisateljevanjem. V živih, prepričljivih zgodbicah iz svojih najsrečnejših let, ki so se čudežno porajale od lista do lista, je našel uteho. Spet je zbirka nosila skupni naslov »Psiček Diki«. Kot prej je bila simpatična živalca tudi tokrat osrednja osebnost in pglavitni junak vseh pripovedi. (Dalje)

SLOVAŠKA LJUDSKA PRIPOVEDKA

Ilustr.: ROBERT HLAVATY

Srečala se je mačka z lisico v gori in začeli sta se pogovarjati o pameti. Vprašala je mačka lisico: »Botra, kje imaš ti pamet?« Odgovorila je lisica: »V repu. Kje pa jo imaš ti?« »V glavi in v nogah,« je odgovorila mačka. Komaj je to izgovorila, sta obe opazili, kako jima teče nasproti lovski pes. Mačka je pri pri-

či skočila na bukev in od tam opazovala, kako pred psom beži lisica, kako jo je pes za rep ujel in jo s tacami v tla tlačil. Zaklicala je lisici: »Vidiš, da ti tvoja pamet, ki jo imaš v repu, nič ne koristi!«

Iz slovaščine prevedel
Marian Breclj

Sonček je kriv, ker je ježka zbudil

Ježek spi v svoji topli zimski hiški. Mimo se pripelje sonce. Skozi okence mu posije na rilček, ga segreje in poščegeta, da bodičar kihne in se prebudi. Rad bi pogledal okoli sebe, a svetloba mu jemlje vid. Z nožicami si pomenca oči, globoko

zazeha in se pretegne. Sonce se medtem pomakne za ped dalje in zaspanta ne slepi več. Zlahka opazuje pokrajno pod seboj.

Poseka se blešči v mrzli zimski luči. Snežni kristali migotajo kot zvezde v jasnih nočeh. Fantiči in deklički se sankajo, mečejo se v sneg, rajajo okoli smešnega snežaka in trosijo v mraz svoj čisti smeh kot srebrni kraguljčki svoje zvončklijanje. Njih razigranost je tako nalez-

ljiva, da se prime celo bodičastega zapečkarja.

Izmota se iz blazin, otrese listja in pomoli v zimo rilček, da ovoha zrak. Njegova svežina mu prija. Nasmehe se in nekajkrat zadovoljno pomežikne. Podoben je ženinu, ki si pred zrcalom zavezuje kravato in premišlja, kako bo ugajal nevesti.

Sonček vrže ježku na rilček nekaj mlačnih žarkov in ga zvabi na prosto. Bodičar se zamakne v živžav na rebri. Če bi še sam poizkusil takole drčo? Vsako jesen se je sicer nič kolikrat zavrtinčil z vrha v dolino, da si je nabral listja za prezimovališče, a po snegu se ni še nikoli zakotalil, čeprav je preživljal že četrto zimo. Zviije se torej v klobčič, spusti se nizdol in se prepusti zimskemu športu.

Bele kepice mu obtiče na bodicah, se večajo in lepijo druga na drugo ter kmalu spremene štirinožca v živo sneženo kepo. Kot bi trenil je pri vznožju vzpetine. Če bi tekmoval s sankarji, bi odnesel zastavico, in če bi se ne bil ob koncu drče v nekaj zaletel, bi zdrsnil v potok in nadaljeval čudno drsanje po njegovi ledeni gladini.

Prevzet od lepote in ugodja, zabrunnda v lepo sneženo bundico: »Brž spat na vrh, še enkrat po drči navzdol, potem pa spat, starina! Saj vidiš, da smo sredi zime!«

S krepeljci prebode sneg okoli telesca, da pokukajo na dan najprej prstki, potem konice bodic, nazadnje glava.

Tisto nekaj, v kar se je bil zaletel, stoji pred oživelu kepo, ježi dlako od strahu in se zadenjski umika. Lisica je. Čim zagleda rilček, spozna svojega starega znanca in strah jo mine. V enem skoku je pri nesrečni živalci, ji zasadi kremplje v meso in zmagoslavno zalaja:

»Imam te, starina gozdna! Čeprav si mi sam priletel pod zobe, se te

ne usmilim, ker si me tri leta vodil za nos!«

Sestradena zvitorepka se loti pečenke in v vaški cerkvi zazvoni poldan. Otroci zapuste reber in odidejo domov. S seboj odneso veselje in smeh, na gozdnem obronku pa pusté dve sami ježkovi solzi, ki sta kani-li v sneg, preden je lisica hlastnila po njegovi glavici. Zmrznili sta v dva prozorna bisera, ki morda še danes pričata o žalostnem koncu nepredvidnega ježka.

Kdo je kriv njegove nesreče? Preberi naslov, v njem je odgovor!

FRAN ROS

Ilustr.: BINE ROGELJ

Janko riše

Naš Janko v risanko riše visoke, široke hiše, vse z okni in dimniki, ki črno iz njih se kadi.

Kako pa se v hišo pride, ko nič ni videti vrat?

Na drugi strani so vrata in v hišo prideš od zad! Tu spredaj stoji naj garaža, pred njo bo greda cvetic, na cesti naj avto parkira, a v zraku bo polno ptic. Pred hišo klopco postavim, da tebi v počitek bo, ko z dela se vrneš, očka, saj rad te imam zelo ...

tržaški likovni umetniki

Avrelij Lukežič

Obisk v ateljeju tržaškega slikarja, škedenjskega rojaka Avrelija Lukežiča je čudovito doživetje. Ob stenah polno knjig, v kotih starodavne anfore iz raznih krajev sveta, povsod pa kopice map, velikih in malih, v katerih umetnik shranjuje svoje risbe, odtise linorezov in oljne slike. V tem, zanj najbolj domačem in prijetnem kotičku, Lukežič dela in ustvarja svoje umetnine. In teh je toliko, da ljubitelj slikarske umetnosti zaide v težave, ker ne ve, katero sliko bi izbral. Vse so zelo lepe in žive in v vsaki spoznaš znane kraje: Repentabor, Dolino, Bazovico, Škedenj in kraške gmajne.

Vedeti morate, dragi čitatelji, da umetnik Lukežič najraje slika pokrajine. Vsak prost trenutek, vsako

nedeljo izkoristi samo za to, da gre v naravo, si ogleda kak kraj na Krasu, poišče motiv, izbere mesto, postavi stojalo in začne z delom. Nekaj ur zatem je slika že gotova.

Tako je Avrelij Lukežič začel v letih, ko je, tako kot sedaj vi, trgal hlače v šolskih klopeh. Izza mladih nog ga je vedno veselilo risanje in slikanje. Ko si je lahko privoščil, si je priskrbel staro kolo in se potem stalno vozil v naravo. Ni ga strašilo slabo vreme, dež, sončna pripeka. Gnalo ga je veliko veselje do slikanja, da je hodil iskat motive po vsej tržaški okolici. Tako je vedno nadaljeval in v štiridesetih letih ustvaril številne umetnine.

Lukežičevi starši so bili revni in čeprav so znali ceniti sinov umetniški talent, mu niso mogli plačati študijev na visoki umetniški šoli. Lukežič je po prvi svetovni vojni dokončal strokovno šolo in se izpopolnil v mizarški stroki. Veselje za slikanje pa ga ni zapustilo. S trdno voljo in z vso dušo je nadaljeval z risanjem. Ker se je hotel izpopolniti, je začel zahajati na večerne tečaje za slikarsko umetnost, ki so bili tedaj v tržaškem muzeju »Revol-tella«. Hotel si je pridobiti tisto osnovno znanje, ki si ga je potem kot samouk sam izpopolnil in zbitril. V tistih časih je Lukežič mnogo slikal in risal. Po običajnem delu pri mizarški mizi, je vse ostale proste ure posvetil svojemu najljub-

šemu opravilu in ostajal pred slikarskim stojalom pozno v noč. Izpopolnil se je, da je obvladal vse tehnike slikanja, in delal tako, kot mu je napovedoval navdih. Na stojalu so se tako zvrščale oljne slike, akvareli, tempere, perorisbe, na mizi pa so se kopčili linorezi in lesorezi.

Uspeh ni izostal. Lukežič se je kmalu uveljavil in njegove slike, iz katerih odseva valovita raznolikost kraških pokrajin, milina značilnih škedenjskih ženskih obrazov ter začrača resničnost železarn, so zašle v svet in vzbudile pozornost v krogih umetniških kritikov.

Sledile so številne razstave. Slikar Avrelij Lukežič je večkrat samostojno razstavljal v Trstu, imel je tudi samostojne razstave v Veroni, Vidmu, Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Kopru in drugod v tujini. Sodeloval je tudi na številnih skupnih razstavah v Trstu, v Benetkah, na Dunaju, v Milanu, v Ljubljani, Zagrebu, Portorožu in v več drugih krajih.

Lukežič je sedaj na pragu šestdesetih let in še vedno slika. Poleg tega riše načrte za pohištva in stanovanjsko opremo, ker ni nikoli pozabil, da se je nekoč izučil za mizarja. Prav zato je v neki meri združil obrt z umetnostjo in izpod njegovega svinčnika je že nastalo sto-

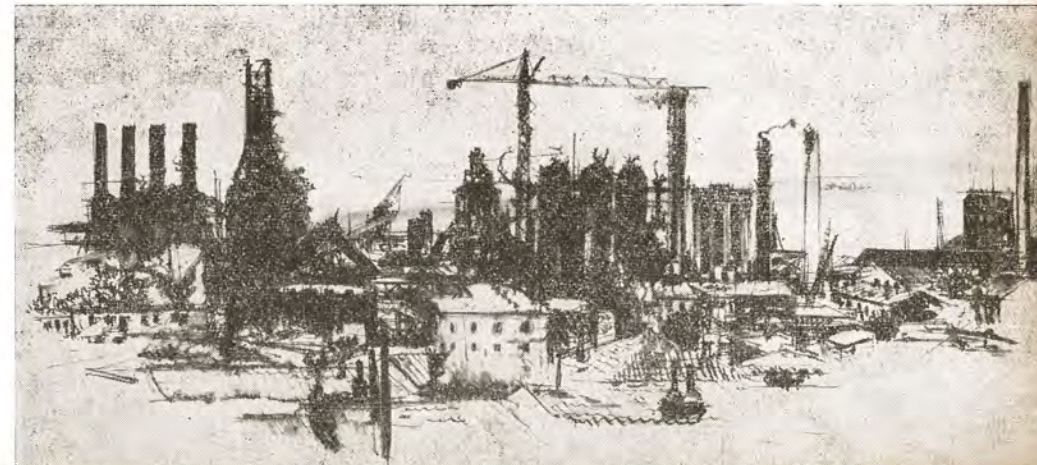

A. LUKEŽIČ - ŠKEDENJKA (Linorez)

tero načrtov za opreme stanovanjskih hiš, raznih prostorov in velesejmskih paviljonov. Ko pa mu služba dopušča, gre Lukežič v nara-

A. LUKEŽIČ

SKEDENJSKA ZELEZARNA (Perorisba)

vo iskat motive za nove slike. Sam si ne da miru. Vedno išče nekaj novega, nekaj izvirnega, nekaj kar bi ga zadovoljilo. Doslej je naredil številne slike in risbe. Vse so lepe, ži-

ve, učinkovite, a Lukežič ni zadovoljen. Po tolikih letih ustvarjanja umetnik Lukežič stremi za tem, da bi nekoč izdelal lepo sliko, ki je doslej še ni naredil. *Lojze Abram*

PIERRE NOVELIERE

Ilustr.: ROBERT HLAVATY

PES IN CIGARE

V času med dvema vojnama je živel v nekem mestu častnik, ki je imel pri sebi psa. Ta ga je povsod spremljal.

Nasproti častnikovega stanovanja je bila trafika in mož je tam kupoval cigare. Priučil je svojega psa, da mu je hodil kar sam kupovat cigare. Denar je zavil v papir in pes ga je izročil prodajalcu. Ta je cigare dal v nepremočljivo vrečko in pes jih je v gobcu varno prinesel gospodarju, ne da bi se kje ustavil.

Nekega dne pa se je moral častnik preseliti v 52 km oddaljen kraj. Slučajno je bila tudi tu trafika v bližini. Prodajalcu je povedal, da hodi njegov pes kar sam kupovat cigare.

Tako je že naslednji dan dal v ovitek denar za dvanajst havan, pokazal je trafiko in rekel, kot je bil navajen:

— Pojdi iskat! —

Pes je šel, a se ni vrnil. Gospodar je zaskrbljen šel vprašat v trafiko. Trgovec mu je rekel, da psa sploh ni videl. Iskal ga je v okolici, a vse zaman. Njegov zvesti tovariš je izginil.

Tri dni za tem je častnik zaslišal znano praskanje po vratih. Skočil je pogledat. Bil je njegov pes.

Do skrajnosti izčrpan in utrujen je vdano legel predenj. V gobcu je držal zavite cigare, kupljene ne v novem kraju, marveč v mestu, kjer je prej prebival. Hodil je tri dni in tri noči, ne da bi za trenutek odložil zavitek cigar. Koliko muke samo, da bi ustregel svojemu gospodarju! Častnik je bil globoko ganjen nad toliko zvestobo in je objel vdanega tovariša.

Pes se je kmalu izlizal in spočil ter se počasi privadil novemu kraju. Tudi novo trafiko je spoznal in v njej še naprej kupoval cigare.

Prevedla Lučlovika Kalan

zanimivosti ♦ zanimivosti ♦ zanimivosti

MIRO P.

2

LIPICA, ZELENA OAZA NA KRASU

V Lipici je kmalu naraslo prebivalstvo, zato so sezidali cerkvico in nastavili kaplana, ki je bil obenem tudi učitelj lipičkih otrok. Kaplan, Slovenec, je pričel s poukom leta 1883 in je otroke učil v slovenskem materinem jeziku. Leta 1897 so oblasti, žal, ukinile mesto kaplana — učitelja. Otroci so se zato morali voziti v šolo v Bazovico in bazoviški župnik je prihajal v Lipico maševati.

Lipica se je najbolj razmahnila pod cesarjema Leopoldom I. in Jožefom I. O tem še danes priča napis, ki je vklesan nad vhodom v hlev plemenskih žrebcev.

Kobilarna pa se je že ob nastanku morala ukvarjati z dobavo vode. Lipica je namreč na Krasu sredi suhe gmajne brez vode. Dogodilo se je, da je leta 1839 zaradi velike suše popolnoma zmanjkalo vode, in to ne samo v Lipici, ampak tudi v podružnicah kobilarne v Prestranku in Biljah. Vodo so zato morali dovažati iz daljnih krajev, kar je silno bremenilo upravno blagajno. Zaradi teh nevspečnosti so v Lipici pričeli graditi ogromne vodnjake in široka napajališča. V vodnjake se je potem odtekala deževnica z velikih streh skednjev in hlevov. Uprava kobilarne je pri Postojni najela planinske pašnike, kjer so poletni pasli konje, doma pa hranili krmo in vodo za zimo.

Lipica je v svoji zgodovini doživela dva velika požara. Leta 1861 je nastal požar v novozgrajenem skladišču krme. Zgorela je cela stavba s krmo vred. Gasilec iz Trsta in iz Sežane ni uspelo pogasiti velikega ognja. Drugi požar je leta 1908 zajel streho velikega hleva, ko je strela udarila v sleme. Tedaj je pogorelo celo ostrešje.

Posestva v Lipici so bila vzorno urejena, obrasla s hrasti, lipami, bori in jesejni. Prepletale so jih lepo oskrbovane steze, gmajne so bile vedno čiste, pašniki pa bogati. Zato je Lipica slovela daleč po svetu do prve svetovne vojne.

Leta 1915 je Italija stopila v vojno. 18. maja je uprava kobilarne prejela cesarjev ukaz, da mora zaradi vojne pripraviti vse potrebno za selitev plemenskih konj. Še istega meseca so konje odpeljali na Dunaj in na Češko. V Lipici je ostalo le nekaj vprežnih živali in mezgov. Podnebje na Dunaju pa ni prijalo sicer trdnim kraškim konjem, kljub odlični reji. Kobile so poginjale, konji pa so začeli hirati. Dunajsko ozračje ni prijalo živalim, ki so bile navajene svežega zraka kraških gmanj. Tudi za lipicance se je bila pričela vojna.

(Dalje)

Kako je pajek izgubil svojo družino

Sii-pajek oče, je imel ženo in kup otrok. Rad je dobro in veliko jedel, pri tem pa kar najmanj ali nič delal. Zato je v njegovi hiši bil velikokrat v gosteh glad. V loncu za kuhanje riža je zevala praznina in družina je trpela hudo pomanjkanje.

»Ni dovolj za vse,« je premišljeval pajek. »Le enkrat bom lahko pošteno sit.« Tako se je odločil, da bo ves riž pojedel sam.

»Moram na dolgo pot. Vrnil se bom do nove žetve,« je dejal Sii ženi.

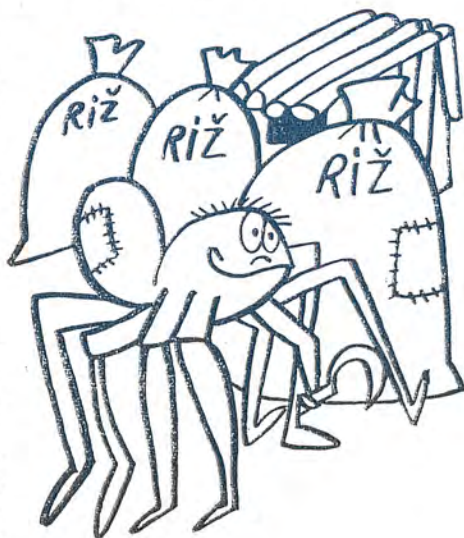
Sonce je ravnokar vzhajalo nad grmi manioka, ko je pajek krenil na pot. V popotni culici je imel srp, lonc za kuhanje, kolebaso, to je divji sadež, katerega lupino uporabljajo gospodinje za kuhanje hrane, možnar in tolkač, rogoznico in kresilni kamen. Tako opremljen je odšel. Žena in otroci so ga spremljali del poti.

V bližini svojega riževega polja se je ustavil in si na skrivnem mestu v gozdu postavil majhno kočico. Ko se je znočilo in je vzšel mesec nad palmami, je vzel srp in začel žeti riževe klase. Vezal jih je v snope in jih vlačil v svoje novo bivališče, odlagal snope in sam

sušil riž, luščil je zrnje in ga potem sušil na lahnem veterčku. Naslednjo noč pa je spet požel riž, ki je medtem dozorel. Tako je dan in noč imel vedno dovolj jesti. Njegova družina pa je trpela veliko pomanjkanje.

Nekega dne pa je šla mati pajčica na polje, da bi videla, če je riž že dozorel. Kako se je ustrašila, ko je videla, da je ves riž že požet! Hitro je tekla k vaškemu starešini, da ga vpraša za svet.

Le-ta je predobro poznal pajka in

je vedel, kako len in požrešen je. Tudi to njegovo pobalinstvo je takoj spregledal. Vedel pa je, kako ra doveden je Sii in kako rad se vtakne v vsako stvar. Zato je nagubal čelo in vprašal ženo:

»Kdaj se bo tvoj mož vrnil?«

»Ko bo riž na steblih dozorel,« je odgovorila hlipaje. »Zelo se bojim, da se bo jezil name, ko bo videl, da je toliko riža pokradenega.«

»Tvoj mož je sam tat,« je dejal vaški starešina.

»Če mi ne verjameš, se lahko o tem sama prepričaš. Jutri zjutraj se namaži z ogljem in si razpusti lase, da te mož ne bo mogel spoznati, in pojdi na vajino riževo polje pa s spremenjenim glasom jadikuj in govori: »Kje je pot na drugi svet?« — Takoj boš zaslišala glas, ki ti bo odgovarjal.« Pajčica je obljubila, da bo naredila vse tako, kot ji je svetoval vaški starešina. Dru-

go jutro navsezgodaj je odšla na polje in s spremenjenim glasom začela:

»Kje je pot na drugi svet?«

Sii, pajek-oče, je sedel v svoji kočici in je slišal ta čudni glas. Ni ga spoznal. Ker je bil objesten in radoveden, je pozabil na previdnost.

»Leži tik za teboj, na drugi strani polja,« je odgovoril.

Ta odgovor je ponovil vsakič, ko je zaslišal ženino vprašanje. Ves čas je hodila za moževim glasom in kar naprej spraševala. Sii je ni spoznal in tako je zlahka prišla v njegovo skrivališče. Ko jo je spoznal, se je na moč prestrašil. Uvidel je, da ga je žena razkrinkala, in od strahu in sramu je zbežal v gozd in se skrnil. Nikdar več si ni upal nazaj. In tako se je zgodilo, da je pajek Sii izgubil svoje otroke in ženo.

Prevedla Tanja Maurič

MARIJAN BRECELJ

Ilustr.: ROBERT HLA VATY

*Roža, knjiga in drevo
jih ima na desetine.
Če ga nimaš, čez mejó
ne boš mogel nikdar, sine!*

*Kmečki je povsod doma,
gospodar je čez vse..
Poljski večkrat godrnja,
preživi se le.
Mestni je največji revež:
ta od dobrih le ljudi
upa hrane, da živi.*

*Poznam letalo —
povsod pristalo.*

*Bodice ima, ježek ni,
brado ima skoraj črno,
zamorček pa še zdaleč ni.
Moko dá, ni žitno zrno.*

RESITVE NA STRANI 144

spoznavajmo kraške rastline

Piše: MARIJA GOSAR

Riše: KSENIJA PRUNKOVA

OSTROLISTNI BELUŠ (ASPARAGUS ACUTIFOLIUM)

Po primorskih in južno notranjskih gozdovih raste grmič s togimi, robotimi stebli in z bodečimi, zimzelenimi, iglicam podobnimi vejicami. Liste pa ima spremenjene v trne. Njegove vejice porabljaajo cvetličarji pozimi za šopke namesto drugega zelenja.

Skoraj neverjetno se nam zdi, da je ta ostrobodeča rastlina v ožjem sorodstvu z vrtnim belušem (*Asparagus officinalis*), čigar mladi mesnati poganjki so prava delikatesa. Znani so pod imenom »špargeljni«. Domačini nabirajo in jedo tudi mlade poganjke ostrolistnega beluša, čeprav so nekoliko slabši od onih pri vrtnem belušu. Še tretji zastopnik tega rodu, sprengerjev beluš (*Asparagus sprengeri*) je splošno znan.

Navadno ga imenujemo preprosto »asparagus«. To lepo, malo zahtevno okrasno rastlino gojimo kot lončnico. *Asparagus*ovi dolgi, nežni poganjki se spuščajo tudi v nad en meter dolgim slapu navzdol.

SRČASTOLISTNA MRAČICA (GLOBULARIA CORDIFOLIA)

Cvetne glavice srčastolistne mračice modro obarvajo v maju in juniju včasih precej na gosto puste travnike in pašnike. Listi te nizke trajnice izraščajo iz stebela čisto pri tleh, da napravijo tik nad zemljo cel šop listov, listna rožica imenovana. Zgornji rob razmeroma velikih klinastih listov je srčasto izrobljen (zarezan). Sredi listne rožice požene nad deset centimetrov visoko stebelce, ki nosi na vrhu okroglo glavico blede modrih cvetov.

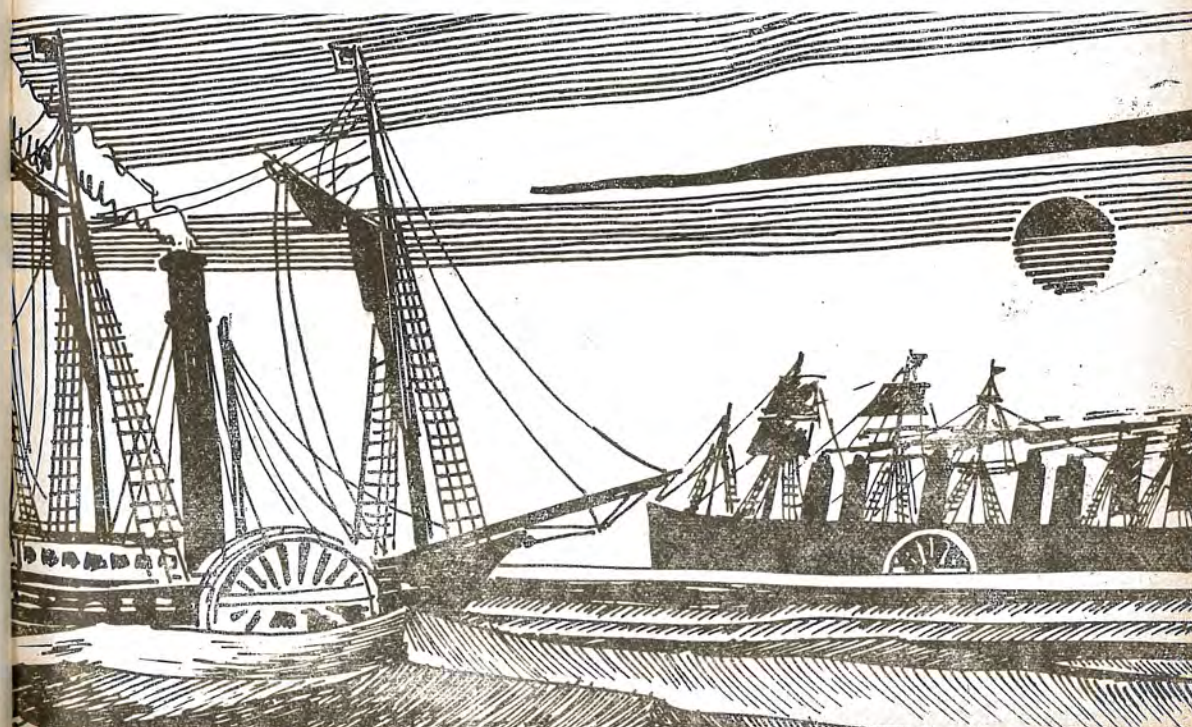
Piše in riše: TONE KANC

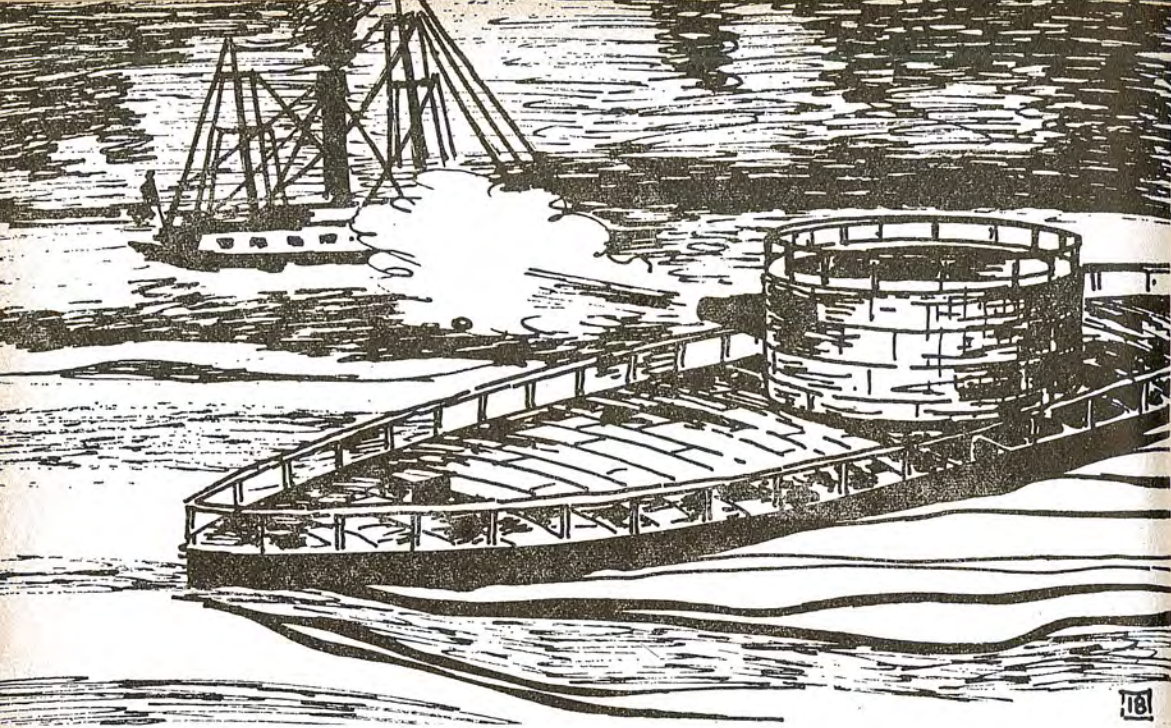
LADJE IN MORJE

Častno prvo mesto med ladjami, ki so preplule ocean, gre lesenim, 438 ton težkim ladjam na kolesa, ki so jih zgradili v Dovru in namenili za službo v Kanalu. L. 1826 so to skrinjo prodali holandski vladi, ki jo je prekrstila v »CURAÇAO«. Vlada je »Curaçao« poslala kot potniški in tovarni parnik iz Rotterdama v južnoameriško pristanišče Surinam. »Curaçao« je srečno privozil v Paramaribo po mesecu dni vožnje in se je vrnil domov prav tako samo s paro. Na sliki jo vidimo na levi strani, v ozadju pa je ladja s petimi dimniki »Veliki Zahod«. »Curaçao« je bila prva ladja, ki je s paro preplula pot iz starega sveta v novi. Šest let pozne-

je je preplul ocean drugi parnik, ki pa je porabil za svojo 25 dni dolgo plovo čez lužo kar 330 ton premo-ga! To je dalo ladijskim lastnikom in graditeljem pobudo, da so pričeli graditi nove preoceanske ladje.

Na nove in razburljive vožnje s parnimi stroji čez ocean so se podali številni radovedni potniki in pustolovci. Ladja »Sirius«, ki je l. 1838 pristala v New Yorku, je bila tako natlačena s potniki, da je bil zares pravi čudež, da je srečno priplula čez lužo v pristanišče. Obenem je privozil v newyorško pristanišče tudi velik parnik z zelo dobrimi stroji. Bil je last družbe »Great Western« (Veliki Zahod) in se je po

njej tudi imenoval. Za potovanje na Zahod je potreboval 13 dni in 3 ure, v vzhodno smer pa le 12 dni in 12 ur. S tem pa je dosegel tudi hitrostni rekord vožnje čez ocean. Opravil je 12 čezoceanskih potovanj.

Prekooceanska ladja »Great Western«, pravi velikan za tiste čase, ki je 1867 leta položil telefonski kabel med Anglijo in Ameriko, je bil deset let kasneje razprodan po kosih. Čeprav se veliki parniki takrat še niso uveljavili, je zanimivo, zakaj so parniki pregnali jadrnice z morij. Ni dvoma, da sta bila točnost in varnost velika njihova prednost. Toda ti svojstvu nista bili tako velike važnosti, kadar je ladja plula iz Evrope v Azijo. Tudi ladje na jadra so se dobro držale v trgovini s Kitajsko, Japonsko in Indijo in to še dolgo potem, ko so na teh progah vozili parniki.

Leta 1855 je dobil Francoz Ferdi-

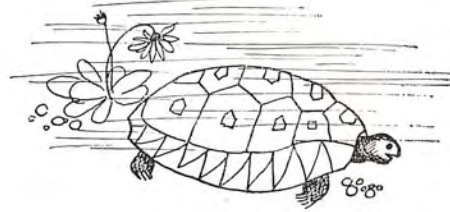
nand de Lesseps dovoljenje, da zgradi prekop med Sredozemskim in Rdečim morjem. Ta prekop je bil izročen svojemu namenu proti koncu leta 1869. S tem je bila skrajšana pot iz Londona v Indijo za nekaj mesecev. In glejte, ladje na jadra so bile takoj uničene, ker se niso mogle posluževati te skrajšane vodne poti. Ni jih uničila para, ampak Sueski prekop.

Naj spregovorimo še nekaj besed o vojnih ladjah. Tudi gradnja teh se je razvijala vzporedno s potniškimi ladjami. Bile pa so te vojne ladje sila okorne, prave plavajoče trdnjave na vodi. Korito je bilo železno, gornji krov pa je bil zidan iz kamna s pravcatim trdnjavskim stolpom, iz katerega je grozeče molel top. Imenovali so jih monitor. Zaradi prevelike teže so bili premalo okretni in prepočasni, in jih je bilo kljub njihovi trdnosti lahko zavzeti in uničiti.

(Dalje)

Piše in riše: KSENIJA PRUNKOVA

ŽELVA

Po vrtu se sprehaja stara želva.
Odkod se vzela je?
Morda so jo sosedovi otroci
prinesli z juga,
iz dežele sonca,
kjer diši po rožmarinu?
Za spomin so vzeli jo seboj
na sončne dni ob morju?
Tukaj pa je megla
in dež in hlad.
Želva pa hodi, hodi
in išče sonca,
za njo po travi se pozna široka sled.
Le kam se bo zarila
in se skrila
pred zimo, ki prihaja?
Zdaj že kar mrzost postaja.
Otroci se stisnejo kar k mami
k babici in peči,
da jim je topló.
Na želvo pa so pozabili,
na želvo, ki po vrtu tava
in išče sonca in toplote.

VOJAN ARHAR

Ilustr.: BOŽO KOS

Težave

Uh, kako zelo razvajen
je naš Repko, mišek naš:
juh ne mara, ne krompirja,
niti sladkih mlečnih kaš!

Kupimo mu kar grmado
raznih tort in čokolad
in bonbone in piškote.
smetane in marmelad!

Morda bo le k mizi sedel
in uslišal prošnjo mame,
kot bi mignil vse pojedel,
zredil se — za štiri grame!

najlepši dragulj narave

Na Daljnem Vzhodu živita dve vrsti pavov, ki so iz družine fazanov. Pav iz Indije in Ceylona ima sinje prsi, medtem ko ima oni iz Birmanije in Jave zelene. Mi poznamo indijskega pava. Udomačen je bil v Judeji za časa kralja Salomona, Aleksander Veliki ga je naselil v Grčijo, od tu pa se je razširil na Zapad. Ta najbolj eksotični ptič sveta, boječ, prebrisan, gizdav in sijajen, je res najlepši dragulj v izložbi narave.

Njegovi piščančki so sprva pokriti z rjavim puhom in že nekaj ur

potem, ko so se izkocabali iz jajc, dvigajo svoje majhne repke. Peresa pahljače se pa razvijejo šele po dveh letih, tedaj se rep podaljša do 1 m 40 cm in celo do 1 m 82 cm. Ta peresa vlečke, ki jih pav nosi 35 let, odpadejo konec poletja in zrasejo zopet v decembru. So bronastozelena in se na vrhu bakreno bleste, kjer ima vsako pero dobro začrtano oko, sestavljeno iz temnomodre li-se srčaste oblike; obrobljajo ga kobaltni, zelenosinji, bronasti, zlati in toplorjavi krogi. Kadar je ta fantastična pahljača razvita, iskreča se v barvah, ima obliko ščita, iz katerega zre nešteto oči. Mitološka legenda govori, da je boginja Junona prestavila v pavji rep sto Argovih oči, katerega je Merkur umoril.

Ko pav v džungli doraste in začne odpirati pahljačo, gredo pred njim pavice, ki imajo neznatno rjavo perje. Le kadar ni nevarnosti v bližini, se samci upajo hoditi brez stafete v vsej svoji krasoti. Zvečer, ko se odpravijo spat, sedejo na visoke veje in tudi tedaj gredo pred njimi samičke. Čudovit je ženitovanjski ples pavov. Na jasi se jih zbere kakih 12 parov, tudi če ni pavic v bližini, kar dokazuje, da se ne šopirijo samo v prisotnosti samičk, kot se včasih misli. Plešejo med seboj, cepetajo, se priklanjajo po parih naprej in nazaj z gracioznimi gibi, kar bi bila neke vrste rumba. Pahljače z dragulji trepetajo v sončni luči, ki prižge na njih čudovito lesketanje. In vse brez najmanjšega šuma, nato pa kot na nemo povelje ples ukinejo in se oddaljijo drug za drugim v goščavo.

Pav ima čuden glas, spominja na otroški krik ali na mjavkanje stare-

ga mačka in ton trobente. Vse to nekako spojeno se sliši kot: fi-ao, fi-ao. Kadar se bliža nevarnost, pa vpijejo: ka-oan, ka-oan.

Naravoslovci pravijo, da nima nobeno bitje v džungli tako razvitih čutov kot pav. Stuart Baker trdi, da so pavi »gibki kot kača, tihi kot mačka in oprezni pred sovražnikom kot star bivol.«

Domačini ga ulove z zvijačo. Nadejenejo si leopardovo kožo in se plazijo pred njim med travo. Čeprav boječ in oprezen, ga pogled na pik-

často mačko omami, da ne more umakniti oči od nje in stoji kot ukovan, dokler ga zver ne popade. Zato se lovci našemijo z leopardovo kožo, da ga ujamejo živega, ali da ga umore s sulico.

V ujetništvu živijo pavi več let. V Angliji imajo v zoološkem vrtu okoli 200 pavov, samčkov in samic.

Pav ni družaben in se mu ni lahko približati. Tudi ni nevaren, če je pravilno hranjen in če ga nihče ne nadleguje. Po vrtovih in parkih ga goje le radi lepote.

VOJAN ARHAR

Ilustr.: BOŽO KOS

Nagajivka

Medved si je škornje kupil,
ha — ha — ha,
v škornjih sam po gozdu hodil
sem in tja.

Lovec pa je puško kupil,
ha — ha — ha,
s puško na medveda čakal,
da bi ga.

Medved je pred lovцем bežal,
ha — ha — ha,
od strahu še škornja zgubil
kar oba!

dopisi naših šolarjev

V GOZDIČU

Prejšnjo soboto smo bili v bližnjem gozdiču. Na strmi rebri smo se drsali po suhem listju.

V vrhu visokega drevesa smo videli veričje gnezdo. Splezali smo do njega, da bi videli kako je narejeno. Podobno vreče na travnik in skakali nanje.

Nato smo napolnili vreče s suhim listjem. Ker pa je mene bolela glava, smo se vrnili proti domu. Tam smo položili vreče na travnik in skakali nanje.

Zvečerilo se je. Vrnili smo se proti domu, kjer smo se spočili, se najedli ter nato šli spat.

Luciano Harej

uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

V RIBARNICI

Včeraj nas je gospa učiteljica peljala v ribarnico. Skozi široka vrata smo stopili v velik mrzel prostor. Za kamenito mizo je stala prijazna gospa Marčela, oblečena v belo haljo. Pred njo so bile razstavljene vsakovrstne ribe: sardine, morski listi in druge. Na sredi je ležal velik brancin.

Na drugi strani smo videli raznovrstne školjke. Zraven se je dvigal kupček sip, ki spadajo k mehkužcem. Te živalce se branijo pred sovražnikom tako, da spustijo črno tekočino in s to skalijo vodo okoli sebe.

Gospa iz ribarnice nam je pokazala veliko ribo, kateri je manjkala glava. Rekla je, da ima na glavi dve anteni, s katerima čuti sovražnikovo bližino.

Pri odhodu nas je gospa Marčela povabila še v prihodnje, ko bo njena ribarnica polna raznovrstnih rib.

Eva Rosner

uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

MOJA SESTRICA

Moja sestra se imenuje Sonja. Ima rdečkaste laske in je zelo smešna.

Ima eno leto in pol. Njen jezik je nerazumljiv.

Ko zagleda mačko ali psa reče: »Uou, uou!«

Najraje odpre omaro in pregleduje, če so vsi lonci v redu. Ko konča svoje delo, je seveda vse razmetano, a mama se nič ne jezi. Mi pa jo samo gledamo in se zabavamo.

Če se ustavimo na morski obali, se od tam noče vrniti.

Včasih najde kak lep robec. Pokrije si glavo in se ogleduje v zrcalu. Mi vsi jo imamo zelo radi.

Robi Novel

uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

MOJ ROJSTNI DAN

Vsako leto praznujem rojstni dan.

Lansko leto sem praznovala rojstni dan doma. K meni so prišle moje prijateljice in sorodniki, ki so mi prinesli darila. Tudi mama in oče sta mi kupila za rojstni dan darilo. V malem zavitku je bila majhna opica in v večjem zavitku pa nočna srajca.

Povabila sem mnogo prijateljic. Vse skupaj smo gledale televizijo ter se igrale z igrami in lutkami. Potem smo pojedle torto, piškote in pile malinovec. Najlepše je bilo tetino darilo.

Drugi dan je bila nedelja in sem šla k babici v Sežano, kjer mi je tudi ona voščila za rojstni dan.

Tega veselega dne nisem še pozabila.

Marina Čebulec

uč. 5. razr. osnovne šole v Rojanu

MOJE IGRAČE

Imam mnogo igrač. So v moji spalnici. Držim jih na omari, v omari, v košu in na nočni omarici. Najbolj mi ugaja helikopter. Dobil sem ga za svoj rojstni dan. Zelo rad imam plišasto mucko in plišastega zajčka.

Igor Poljšak

uč. 1. razr. osnovne šole v Rojanu

MI RADI BEREMO

V šoli in deloma doma smo prebrali zgodovinski roman »Pod svobodnim soncem«. Knjigo so nam darovale mame ob priliki Sv. Miklavža. Spisal jo je F. S. Finžgar. Roman se godi za časa starih Slovanov. Je zelo napet, razumljiv in poln napetih dogodkov.

Najbolj so nam ugajali naveti prizori. Zanimivo je bilo, ko je Epafrodit rešil Iztoka iz ječe in ko se je njegova ladja potopila.

V romanu nastopa mnogo oseb. Med temi so Iztok, junak, Sloven, hraber mladenič, ki se bori za svobodo svojega naroda. Ljubinka, njegova sestra, nežna, dobra in lepa. Radovan, godec, ki se spretno laže in mu vsi verjamejo. Rado, Sloven hrabrega srca, ki ljubi Ljubinko. Epafrodit, pameten in prebrisan Grk, ki ukani cesarico Teodoro. Teodora, cesarica Bizantincev, hudobna in zviata. Justinjan, njen mož, naiven, ženi vse verjame. Azbad, bizantinski poveljnik, hraber in krut. Poleg teh nastopa še druge osebe. Roman je zelo napet. Mi dečki bi bili radi podobni Iztoku.

Pavel Trampuč, Jožko Ipavec,
Boris Siega in Bojan Smrke
uč. 5. razr. osnovne šole v Rojanu

V MUZEJU

14. februarja smo se z avtobusom odpeljali v muzej Revoltella. Šli smo med poukom. V pritrilčju smo videli razne kipe. Med temi so mi najbolj ugajali trije kipi: neka poševno ležeča žena iz zelenega marmorja, osvobojen črn suženj, ki je držal v roki kos utrpane verige in vodometa iz kraškega marmorja.

Nato smo šli v prvo nadstropje, kjer so bile razstavljene Spacalove slike. V glavnem so predstavljale barke, noč in mesto. Ko smo si to ogledali, smo šli v tretje nadstropje, kjer smo videli stanovanje g. Revoltelle. Strop je bil okrašen s freskami in pozlačenimi motivi. Vse je bilo tako lepo, da se nismo mogli načuditi razkošju in lepoti, ki je tam vladala.

Na stopnišču, ki je vodilo v četrto nadstropje, smo videli Picassovo risbo. V četrtem nadstropju sta vsem ugajali dve sliki. Ena je predstavljala lakoto, druga birmanke, ki so bile kot žive. Po ogledu muzeja smo se vrnili v šolo.

Patricija Don
uč. 5. razr. osnovne šole v Rojanu

V BOVCU

Pred dvema letoma nas je očetov prtajatelj peljal v Bovec. Peljali smo se z avtom. Odpotovali smo ob 7. zjutraj.

Dolgo smo potovali, preden smo dospeli do cilja. V neki gostilni ob Soči smo jedli. Pri Soči smo se tudi sončili. Mama je prinesla dve lubenici in še marsikaj za pod zob.

Vsi smo uživali naravne lepote kraja. Kako je bilo lepo!

Ornella Neppi
uč. 5. razr. osn. šole v Rojanu

OD ŠOLE DO DOMA

Kako lepo je spomladi, ko se vračamo iz šole domov! Vidim drevesa, ki poganjajo, hodim počasi in opazujem naravo. Stanujem v predmestju. Zavijem v marsikatero ulico, preden dospem do svojega doma. Ob poti vidim tudi majhen travnik s tremi iglavci, trg in v daljavi griče. Naša hiša ima veliko dvorišče, kjer se veselijo otroci.

Arjela Vertovec
uč. 5. razr. osnovne šole v Rojanu

NAŠE KUHINJE

Naša kuhinja ni velika. V njej so televizor, peč in pralni stroj. Imamo lepo pohištvo, mizo in šest stolic.

Ob kuhinji je manjši prostor, v katerem samo kuhamo. V družini nas je pet. Ko smo vsi doma, je naša kuhinja pre-majhna.

Naša kuhinja je zelo majhna. V njej imamo štedilnik, dve mizi, omaro. V njej mama kuha. Večkrat pišem nalogo v kuhinji, ker mi brat ne pusti v dnevni sobi. Rada sem v kuhinji, ko mama peče potico ali torto, ker rada ližem sladkarije in oblizujem žlice.

Naša kuhinja je zelo majhna. V njej imamo štedilnik, dve mizi, omaro. V njej mama kuha. Večkrat pišem nalogo v kuhinji, ker mi brat ne pusti v dnevni sobi. Rada sem v kuhinji, ko mama peče potico ali torto, ker rada ližem sladkarije in oblizujem žlice.

Naša kuhinja je velika. V njej mama kuha. Rada mam pomagam. Rada perem posodo.

Jožica Ipavec
učenci in učenke 3. r. osn. š. v Rojanu

ŽOLNA

Je lepa ptica, ki se hrani s črviči. Jih išče v lubju. Ptica je sive, oranžne, modre, bele in rdeče barve. Ima močan kljun in trdne kremplje. Gnezdi v drevesnih duplinah. Ko sem jo videla, se ni ustrašila.

Lorella Valenčič
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

KNJIGA O MURGOŠU

Ob priliki Sv. Miklavža smo vsi dobili knjigo o Murgošu. Knjiga je zelo lepa. Ima štiriindvajset strani. Vse so poslikane. Murgoš je bil pogumen pes. Ahmed je bil njegov pastir. Murgoš se je nekega dne jokal, ker ni premagal volka. Končno ga je premagal in ubil.

Ivo Susič — Fabij Bertini
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

JEŽ

Ko sem bil majhen sem zagledal na vrtni ježi. Zelo sem se prestrašil, ker sem ga prvič videl.

Jež živi navadno v gozdu. Je majhna žival. Ima bodice. Z njimi se brani pred drugimi živalmi. Je potreben.

Aleksander Ferluga
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

PROMETNA NESREČA

Nekoč sem šla domov iz šole z mojim prijateljem Igorjem. Jaz sem morala iti na njegov dom po zvezek. Ko sem šla počasi čez cesto, je privozil avtomobil in me vrgel na tla. Potem je prišel Rdeči križ in me odpeljal v bolnico.

Čez nekaj časa je prišla moja mamica. Morala sem biti en mesec v bolnici in sem imela pet mesecev nogo v mavcu. Toda zdaj, ko grem čez cesto, poprej pogledam na desno in na levo stran.

Vera Krajinik
uč. 4. razr. osn. šole v Domju

PROMETNA NESREČA

14. avgusta lani smo šli na izlet v Jugoslavijo. Veselo smo šli od doma. Prišli smo do Vrhnike in tam smo videli hudo prometno nesrečo. Na križišču sta trčila dva avtomobila. Udarec je bil tako močan, da so se vrata avtomobila odprla in je neka oseba padla na cesto, kjer je obležala mrtva. Druge tri osebe so bile ranjene.

Takoj so poklicali Rdeči križ. Res je prišel Rdeči križ in odpeljal tri ranjence v bolnico v Ljubljano. Ves promet je bil ustavljen dve uri. Zelo žalostno je bilo videti.

Po tablicah na avtomobilih sem ugotovila, da je bil eden nemški, drugi pa italijanski. Avtomobila sta bila tako pokvarjena, da nista bila več za nobeno rabo.

Mi smo se tako prestrašili, da nismo bili več tako veseli, kot smo bili, ko smo šli z doma.

Nevenka Samec
uč. 4. razr. osn. šole v Domju

Dragi dopisniki.

Prihodnjic napišite če Vam ugaja Založnikova povest v nadaljevanjih, ki jo letos priobčuje »Galeb«. Napišite tudi, kakšne so Vaše želje in kaj bi radi brali v prihodnjem 15. letniku »Galeba«.

Uredništvo

Rešitve ugank na strani 135

- LISTI — POTNI LISTI
- KMEČKI, POLJSKI IN MESTNI VRABEC
- MUHA
- KOSTANJ

ve • za bistro glave • za bi

ZLOGOVNA KRIŽANKA

Vodoravno: 1. reveža, 4. jo žjo pot, 8. del stopala, 9. čitaj, 10. jo najdeš v gozdu, 12. žar, 14. ju ima vol na glavi, 16. jeza, 17. žensko ime, 20. avtomobilski znak za Gorico in Vincenzo, 21. pristanišče, 22. snov, 24. vrsta mesa, 25. ime ruske carice.

Navpično: 1. otrok brez star-

šev, 2. glavno mesto južneevropske države, 3. moško ime, 4. vojaška formacija, 5. afriška država, 6. jo moraš plačati za uvoženo blago, 8. nauk o vzgoji, vzgojeslovje, 11. visok hrib (4. skl.), 13. zveržene drevesne veje, 15. posode za cvetice, 16. isto kot 16 vodoravno (2. skl.), 18. glad, 19. afriški sad, 21. satelit, 23. izviri.

STIRI UGANKE

(Črtomir Sinkovec)

1. Če nima sape, le bedi, če veter piha, oživi: tatove straši in podi.
2. Že od daleč ga spoznamo, ko opravlja svoj poklic; dasi v glavi nosi slamo, nam koristen je možic.
3. Kdo je, povej, ta, ki kaže pravljicne slike in poje, govori, čiricare uganja čarodej, ki v anteno na strehi lovi natanko vse do pike.
4. Pojedel je, odjezdil — potem v žarečem gnezdu sesiplje živa se v sivo, zakoplje mrtev živo.

Rešitve ugank pošljite na naslov: Uredništvo »Galeb« - Tiskarna »Graphis«
Ul. Sv. Frančiška 20 - 34133 Trst - Trieste, najkasneje do 15. aprila 1968.

REŠITEV UGANK IZ 5. STEVILKE

KRIŽANKA — Vodoravno: 1. Kolpa, 5. sol, 6. asi, 8. ti, 9. jaz, 10. vi, 12. ovce, 14. Iran, 16. tara, 19. SKKU, 21. ar, 22. dim, 23. os, 24. ata, 26. eks, 28. omelo.

Navpično: 1. ko, 2. olje, 3. pazi, 4. as, 5. siv, 7. Iva, 8. torta, 11. Indus, 13. car, 15. rak, 17. ara, 18. Adam, 19. smel, 20. kos, 25. to, 27. ko.

ZAMENJAVA ČRK — Kovač, tečaj, korak, lonec, slina, kolač: VERONA.
Ropar, plača, sreda, torek, lovec, sadra: PADOVA.
Komar, priča, lopar, talar, norec, topol: MILANO.

REŠITVE SO POSLALI: Vera Krajnik, Roberto Novello, Dorjana Kofol, Nevenka Samec, Franko Pregarc, Nataša Danev, Neva Tul in Sonja Pobega, učenke in učenci 4. in 5. razreda osnovne šole v DOMJU. Jožica Ipavec, Saša Don, Sonja Jazbec Fabij Bertini, Aleksander Ferluga, Pavel Sardi, Lorella Valenčič, Ivo Susič, Jože Ipavec, Patricija Don, Pavel Trampuž, Bojan Smrke, Boris Siega, Ornella Neppi, Arjela Vertovec in Marina Čebulec, učenke in učenci 3. in 5. razreda osnovne šole v ROJANU. Walter Starec, Luciano Harej, Igor Košuta, Robi Novel, Magda Pertot, Silvija Milič in Nika Sartori, učenke in učenci 4. razreda osnovne šole v BARKOVLJAH. Erika Briščik, Silvano Terčič, Rossana Nascig, Ana Ukmar, Marina Grilanc, Neva Regent, Diego Starc in Sergij Štoka, učenke in učenci 3. in 5. razreda osnovne šole na PROSEKU. Jasna Radošek, Aleks Mazzucca, Sandi Volk, Mirko Bufon, Aleksander Koren, Lauro Trevisan in Igor Kuret, učenci 2., 3. in 4. razreda osnovne šole v UL. DONADONI. Neva Milič, Sergij Budin, Sonja Rebula in Dragica Pegan, učenke 3. in 5. razreda osnovne šole v ZGONIKU. Marta Purič, učenka 5. razr. osn. šole na REPENTABRU. Nadja Lazar, učenka 1. razr. srednje šole na OPČINAH.

IZZREBANI SO BILI IN DOBE NAGRADO: Erika Briščik, učenka 3. razr. osn. šole na PROSEKU. Lauro Trevisan, učenec 2. razreda osn. šole v UL. DONADONI. Neva Milič, učenka 3. razreda osn. šole v ZGONIKU.

CENA 100 LIR